וחוזר וחומר. הרי פירות של מעשר שני שלך יהיו מחוללין על מעות שיש לי בבית וניקנה המעשר הזה את המעות ויצא לחולין: **טעמא דאין בידו מעות.** למדקתני ואין בידו מעות אם כן בגורן היה מוסר לחבירו ומקנה לחום לו במשיכה: **ופריק.** וחבירו זה פודה את המעשר: **דסכי עדיף.** שאינה נראית ערמה כל כך להיפטר מן החומש: **דהוה ליה.** חבירו נוכרלה לגבי מעשר וקרינן ביה ממעשרו[ה] פרט של חמרים: **נקנינהו נהליה אגב קרקע.** יען לו זה בעל מעשר קרקע במחקה ועמהן המעות ומשיחזק זה בקרקע יהיו המעות קנויות לו בכל מקום שהן תהנן (קדושין דף כו.) נכסים שאין להן תחריות נקנין עם נכסים שיש להן תחריות בכסף בשטר ובמחזק וחבירו זה יאמר הרי פירות הללו ממולחין על מעות שיש לי בביתך דסכי עדיף דהוה ליה נוכרלה. והך קושיא לרב פפא לא מקשינן מלא תמוטי קא מתמה אמתני': **לימכל פגה כו'.** נמעשר פגה וטרח להוכיח שהקנה לו בשולי קרקע ומגבה הקנה לו מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטרחי ממעות שיש לי בביתי אם יש לו מעות מותר ואם לאו אסור ואי סלקא דעתך אין מטבע נעשה חליפין הויא ליה הלואה ואסור אשתיק א"ל דלמא אידי ואידי בפרוטטות שנו דליכא עלייהו טבעא ואידי ואידי פירא הוו ומש"ה נקנו בחליפין א"ל אין דיקא נמי דקתני יפה דינר וטרחי' ולא קתני דינר יפה וטרחי' ש"מ רב אשי אמר לעולם בדמים ובפרוטטות כיון דאית ליה נעשה כאומר [ג] הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח ת"ש [ד] כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין כל הנעשה דמים באחר מאי ניהו מטבע ושמע מינה מטבע נעשה חליפין אמר רב יהודה ה"ק כל

ונקנינהו נהליה אגב קרקע. [ה] מתניתא פירק כדפיר' רש"י

ויל למדרש פפא פירק מי אמרת בשלמא לחין מטבע נקנה בחליפין מיירי שיש לו סודר וחין לו קרקע להשתא לא הוי ערטילאי אלא מי מטבע נקנה בחליפין ומיירי שאין לו סודר וגם לית ליה כוליי האי תנא דמיירי בגורן שאינו שלו אלא מכפל וחזור ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בבית טעמא דאין בידו מעות הא אם יש בידו מעות ליקני להו לאידך במשיכה ופריק דהכי עדיף דהוה ליה נברי ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין ניקנו ליה מעות להאיך אגב סודר ולפרוק דלית ליה סודר ונקנינהו נהליה אגב קרקע דלית ליה קרקע והא עומד בגורן קתני בגורן שאינו שלו ואיכפל תנא לאשמועינן גברא ערטילאי דלית ליה ולא כלום אלא לאו שמע מינה [ו]אין מטבע נקנה בחליפין שמע מינה ואף רב פפא הדר ביה [ז]כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי דינרי בי חוזאי אקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך וכן אמר עולא אין מטבע נעשה חליפין וכן אמר רבי אסי אין מטבע נעשה חליפין וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אין מטבע נעשה חליפין איתיביה רבי אבא לעולא הרי שהיו [ז]חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק ואמר לשולחני תן לי בדינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטרחי ממעות שיש לי בביתי אם יש לו מעות מותר ואם לאו אסור ואי סלקא דעתך אין מטבע נעשה חליפין הויא ליה הלואה ואסור אשתיק א"ל דלמא אידי ואידי בפרוטטות שנו דליכא עלייהו טבעא ואידי ואידי פירא הוו ומש"ה נקנו בחליפין א"ל אין דיקא נמי דקתני יפה דינר וטרחי' ולא קתני דינר יפה וטרחי' ש"מ רב אשי אמר לעולם בדמים ובפרוטטות כיון דאית ליה נעשה כאומר [ג] הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח ת"ש [ד] כל הנעשה דמים באחר מאי ניהו מטבע ושמע מינה מטבע נעשה חליפין אמר רב יהודה ה"ק כל

נעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין. [ח] מתניתא פירק כדפיר' רש"י

ויל למדרש פפא פירק מי אמרת בשלמא לחין מטבע נקנה בחליפין מיירי שיש לו סודר וחין לו קרקע להשתא לא הוי ערטילאי אלא מי מטבע נקנה בחליפין ומיירי שאין לו סודר וגם לית ליה כוליי האי תנא דמיירי בגורן שאינו שלו אלא מכפל וחזור ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בבית טעמא דאין בידו מעות הא אם יש בידו מעות ליקני להו לאידך במשיכה ופריק דהכי עדיף דהוה ליה נברי ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין ניקנו ליה מעות להאיך אגב סודר ולפרוק דלית ליה סודר ונקנינהו נהליה אגב קרקע דלית ליה קרקע והא עומד בגורן קתני בגורן שאינו שלו ואיכפל תנא לאשמועינן גברא ערטילאי דלית ליה ולא כלום אלא לאו שמע מינה [ו]אין מטבע נקנה בחליפין שמע מינה ואף רב פפא הדר ביה [ז]כי הא דרב פפא הוו ליה תריסר אלפי דינרי בי חוזאי אקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תווך וכן אמר עולא אין מטבע נעשה חליפין וכן אמר רבי אסי אין מטבע נעשה חליפין וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אין מטבע נעשה חליפין איתיביה רבי אבא לעולא הרי שהיו [ז]חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק ואמר לשולחני תן לי בדינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטרחי ממעות שיש לי בביתי אם יש לו מעות מותר ואם לאו אסור ואי סלקא דעתך אין מטבע נעשה חליפין הויא ליה הלואה ואסור אשתיק א"ל דלמא אידי ואידי בפרוטטות שנו דליכא עלייהו טבעא ואידי ואידי פירא הוו ומש"ה נקנו בחליפין א"ל אין דיקא נמי דקתני יפה דינר וטרחי' ולא קתני דינר יפה וטרחי' ש"מ רב אשי אמר לעולם בדמים ובפרוטטות כיון דאית ליה נעשה כאומר [ג] הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח ת"ש [ד] כל הנעשה דמים באחר מאי ניהו מטבע ושמע מינה מטבע נעשה חליפין אמר רב יהודה ה"ק כל

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אידי ואידי בפרוטטות. פירוש שולחני נתן לו פרוטטות ונעל הכיס מפני לו פרוטטות לליכא עלייהו צורתא ולכך נעשה ונקנה בחליפין וא"ת ולימא שהשולחני נתן לו מעות ולא פרוטטות וכן נראה שהרי ליתן לפועלים ונעל הכיס הקנה לו בקנין סודר הפרוטטות שבצמיגו וי"ל לתן לי מעות מפני דבנתינה זאת תמחייב לך דינר וטרחי': **ולא תני דינר יפה.** דמשמע דינר טוב וא"ת והיכי ס"ד דינר טוב והא ממעות אית לי בביתי קתני וי"ל דמעות לאו היינו שמו של המטבע אלא כלומר ממטבעות שיש לי בבית ואית ספריס לאו גרסי: **נעשה באומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח.** וא"ת נהי דשרי בשאה בעד שיבא בני כו' שאה בשאתים כי הכא שנותן לו טריסית יותר לשוק והוי רבית גמור וי"ל דהכא היינו נותן לו לחותו מטבע עצמו שלקח אלא מין במין דלמי למקח וממכר וה"ק כמו שמותר שאה בשאה דרך הלוואה בלומר עד שיבא בני משום דשאה בשאה רבית דרבנן ה"נ דרך מקח ומכר על שיבא בני:

וממכר לפילו שאה בשאתים מותר בלומר עד שיבא בני:

כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין. לרב דלמר[ט] בגלוי של קונה ס"ד כיון שזכה זה בעל המפך במטבע נתחייב זה להוקה בחומקי חליפין לכל היכא דליתיה להו וחי ל"ג זה שני הכי פירושו כיון שזכה זה המוכר במטבע נתחייב חיהו לשלם להוקה המפך שהוא חליפי המטבע וללוי דלמר בגלוי של מקנה הוי פירושו לפכא דלי גרסינן זה שני הכי קלמר זה להוקה במטבע נתחייב המוכר ליתן לו חליפין וחי ל"ג זה שני הכי קלמר כיון שזכה זה להוקה במטבע נתחייב הוא בחומקי חליפין חי נמי לגלי הוי פי' זה כמו לרב וכיון שזכה זה פי' המוכר בהגאה שקבל ממנו להוקה מטבע והדמתן (לקמן דף ק.) המחליף פרה לגלי הוי פירושו המחליף פרה בהגאת קבלת חמור וכן החליף שור בפרה דנסמוך[י] **שמע מינה מטבע נעשה חליפין.** ומע"ג למעות אינם ה"מ שנתנו לגל מי מפרש בתורת חליפין קני מ"ל אפי' בשנתנו כיון דמחזיר לו המטבע כדרך להחזיר הסודר קנו בחליפין וא"ת והלא יאמר נשברו חטיך בעלייה י"ל דלא שכיח מילתא שיקנה המעות דרך חליפין לגל שכיח שיהן המוכר חפצו בחליפין מעות שאינם שוות המקח דדרך חליפין שאינם שוה מעות המקח ולא גזור רבנן דלמא בשמוך גבי החליף דמי שור בפרה ובקנין סודר דשכיחא ליכא למיחש שמא יאמר לו נשברו חטיך בעלייה לכיון לגל קיבל המוכר המעות טרח ומילי פן יסרב הלוקח ליתן לו המעות: ופירי

להכא ליתן לו לותו מטבע עצמו שלקח גלא מין במין דלמי למקח וממכר וה"ק כמו שמותר שאה בשאה דרך הלוואה בלומר עד שיבא בני משום דשאה בשאתים כי הכא שנותן לו טריסית יותר לשוק והוי רבית גמור וי"ל

חזון איש

רבינו חננאל

וחזור ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בבית ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין ליקננהו לחבריה המעות הללו אגב סודר וליפרוק הפירות של מעשר שני של זה דהכי עדיף דהוה ליה נכרי ואין חייב חומש לפי שהוא קונה מעשר שני של חבירו הוא ואינו פודה לפי שאינו שלו. ופרקינן דלית ליה סודר ולא קרקע. ומתמהינן וכי יגע התנא לקבוע משנה על אדם יחף מגולה ראש אלא לאו ש"מ אין מטבע נקנה בחליפין ש"מ. ואף רב פפא הדר ביה מהאי סברא דרב פפא הוו ליה י"ב אלפי זוזי בי חוזאי ואקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסקופה דביתיה כי אתא נפק רב פפא לאפיה עד תווך כי היכי דליקדו וליקבלינהו לזוזי עד דלא ייתי ויחזיר בההיא אסקופא ו) דאקני

מוסף רש"י

אגב אסיפא דביתיה. מפתן ביתו, דמשמר לקרקע הוא וקרקע הוא כך אמעמא, ל"ג פיפא דביתיה קוף בית, ככתה לו זית אחת (ב"ק קד:) קף ביתו מקרקע, כלי שיפקם לו והיינו הרכפה, ומלו לא קנינהו ניהליה לא הוו יהבי ליה, ללא ליתייהו בחומקא לחומקו (רשב"ם ב"ב עג:) שהקנה לו בשולי קרקע כגיסא אחת ומגבו הקנה לו במעות בחומק הרכפה המפומכת בב"ק (נ.) אי נמי הלך והחזיק הקרקע והקנה לו במעות כל מקום שהן (שם קג:). נפק לאפיה. הלך לקראתו. עד תווך. סם מקום, שהיה שמח שהבית לו מעותיו שמח שהבית לו מעותיו (ב"ק קד:). תווך, מקום בגמ' נדה (נד:) וכך אמר, ולגמעינן מתם דמשום קנין זה מכרו לו המעות, דכיון דנפק לאפיה מעיקרא להבית המעות (רשב"ם ב"ב עג:) ויש מפרשין תני הלכך, ומפרשין נמי שלא יחזיק בהן לעלמו, ולא היל, דכיון דכתב ליהרשאה וכל מלן דמתעני ליה מן דינר קבלני בין לזמות בין למוכר, מינה שמעינן דשלים שוויה, הכי מפרש בב"ק (שם קג:). **כל הנעשה דמים באחר.** כל מוגיא זו עד מו ב: כתב שאת מתרץ לה, נשנית בקדושין כח ה-ב, ולשה פירוש רש"י שם ולרף לכאן.

רבינו חננאל

וחזור ואומר הרי הן מחוללין על מעות שיש לי בבית ואי אמרת מטבע נקנה בחליפין ליקננהו לחבריה המעות הללו אגב סודר וליפרוק הפירות של מעשר שני של זה דהכי עדיף דהוה ליה נכרי ואין חייב חומש לפי שהוא קונה מעשר שני של חבירו הוא ואינו פודה לפי שאינו שלו. ופרקינן דלית ליה סודר ולא קרקע. ומתמהינן וכי יגע התנא לקבוע משנה על אדם יחף מגולה ראש אלא לאו ש"מ אין מטבע נקנה בחליפין ש"מ. ואף רב פפא הדר ביה מהאי סברא דרב פפא הוו ליה י"ב אלפי זוזי בי חוזאי ואקנינהו לרב שמואל בר אחא אגב אסקופה דביתיה כי אתא נפק רב פפא לאפיה עד תווך כי היכי דליקדו וליקבלינהו לזוזי עד דלא ייתי ויחזיר בההיא אסקופא ו) דאקני

לעזי רש"י

קונדרי"ר [קונטרי"ר]. לקשט, לצייר.

רבינו חננאל (המשך)

ליה דקיימ' לן אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי גבי מטלטלי כלומר כיון שגבה הקרקע זכה במטלטלין ואין יכול לחזור בו. פי' תווך שם מקום ומפורש במסכת נדה (ד' לג ע"ב) דאזל רב פפא לתווך ואמר ליכא צורבא מרבנן הכא דליקבלינהו לאפיה וכו'. מתיב ר' אבא לעולא דאמר אין מטבע נעשה חליפין מהא דתני בתוספתא הרי שהיו חמריו ופועליו תובעין אותו בשוק ואמר לשולחני תן לי בדינר מעות ואפרנסם ואני אעלה לך יפה דינר וטרחי ממעות שיש לי בבית יש לו מעות בידו מותר אין לו אסור דינר זה זולתי טרחי הוא דתנינן בתוספתא אוכל פועל קישות ואפי' בדינר כותבות אפי' בטרחי ואי סלקא דעתך דאין מטבע נעשה חליפין הוה ליה הלואה ואסור ליטול ממנו טרחי ששוה יתר מדינר שנתן לו דהוא ליה רבית. ופרקי' בפרוטות שנינו בלומר תן לי בדינר מער. [מעות] הללו פרוטות הן בגון אסימון שאין לו מטבע שקונין כדתנן מעות הרעות קונות את היפות ואמרינן אין דייקא נמי מדלא קתני ואני פורע לך דינר יפה אלא קתני תן לי בדינר מעות ואני אעלה לך יפה דינר שמעינן מינה דהכי אמר ליה תן לי בדינר מעות ואני אעלה לך פרוטות יפה דינר טרחי. רב אשי אמר לעולם כדקתני וכיון דאית ליה מעות שרי נעשה כאומר לו עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח דליתה אגר נטר לי' וכל כי האי ג) גוונא יד ביד שרי אע"ג דטפי ליה דכי מקח וממכר דמי ושרי. ת"ש מהא דתנן בקידושין פ"א כל הנעשה דמים באחר וכו' פי' כל דבר שנעשה דמים לחפץ כגון דינר כסף שנעשה דמים לטלית כיון שקיבל בעל הטלית את הדינר וזכה בו נתחייב בעל הדינר בטלית שכבר קנאה ועמדה ברשותו בזכיית בעל הטלית בדינר ש"מ דינר זה שהוא מטבע נעשה חליפין וקנה בעל הדינר את הטלית בחליפין.

ו) ע' בשטה מקובצת כאן בשמעתין ג' רבינו כי היכי דלא לחזי לחפיף לדיפיף הוא דעסק בשאים לחמר רבא לקני ליה וכו' וגם מקרקעי גבי מטלטלי ע"כ וע"ש מש"כ על דברי רבינו כאן:

ז) נלמה ל"ל דהוי יד ביד כו':

יח א מיי' פ"ו מהלכות מכירה הל' ז סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רג סעי' ג ופעי' ג:

יט ב מיי' שם הל' ז [ופ"ג מהל' שלוחין ושותפין הל' ז] סמג שם טוש"ע שם סעי' ט ופי' כקב סעי' ג:

כ [ג טוש"ע י"ד סי' קנג סעי' ו]: